

© Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.

© The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

***Makuchyan și Minasyan v. Azerbaidjan și Ungaria* - [17247/13](#)**

Hotărârea din 26.5.2020 [Secția a IV-a]

Articolul 2

Obligații pozitive

Articolul 2-1

Viața

„Aprobarea și susținerea” de către Azerbaidjan a crimelor comise de agentul său în calitate de particular, fără „a adera” și fără „a se asocia” de o manieră clară și lipsită de echivoc: *nicio încălcare*

Eșecul nejustificat al Azerbaidjanului de a impune pedeapsa cu închisoarea pentru comiterea unei infracțiuni bazate pe ură etnică, impusă peste hotare ofițerului său, care a fost grațiat, promovat și căruia i s-au acordat beneficii la întoarcere: *încălcare*

Ungaria nu s-a asigurat că cetățeanul azer își va continua pedeapsa cu închisoarea în țara sa de origine: *nicio încălcare*

Articolul 14

Discriminare

Eșecul Azerbaidjanului de a impune pedeapsa cu închisoarea pentru comiterea unei infracțiuni bazate pe ură etnică împotriva victimelor armene, la care a fost condamnat ofițerul său peste hotare, glorificat apoi ca un erou, promovat și căruia i s-au acordat beneficii la întoarcere: *încălcare*

În fapt – În timp ce participa la un curs NATO la Budapesta, un ofițer azer (R.S.) a decapitat un ofițer armean (ruda celui de-al doilea reclamant) și a amenințat cu omorul un alt soldat armean (primul reclamant), încercând să spargă ușa camerei sale cu un topor. R.S. a fost condamnat la detenție pe viață în Ungaria. Prejudicata sa bazată pe criterii etnice în privința crimelor sale a fost investigată pe deplin de tribunalele maghiare. După ce a executat opt ani din pedeapsă în Ungaria, R.S. a fost transferat în Azerbaidjan, în baza [Convenției privind transferul persoanelor condamnate](#) a Consiliului Europei („Convenția privind transferul”), în vederea executării restului de pedeapsă în țara sa de origine. Totuși, la întoarcere, el a fost eliberat imediat, grațiat și avansat în grad în cadrul unei ceremonii publice, fiindu-i acordate restanțele salariale pentru perioada petrecută în închisoare, precum și posibilitatea utilizării unui apartament în Baku. Mai mulți funcționari azeri de rang înalt au aprobat conduita și grațierea lui R.S.

În drept

Articolul 1 (*jurisdicția teritorială a Azerbaidjanului*): Executarea unei pedepse impuse în contextul dreptului la viață trebuia avută în vedere ca o parte integrantă a obligațiilor procedurale ale statului în baza articolului 2. Indiferent de locul în care au fost comise crimele, în măsura în care statul azer a fost de acord și și-a asumat obligația în baza Convenției privind transferul de a continua impunerea pedepsei cu închisoarea în cazul lui R.S., el era obligat să o facă în conformitate cu obligațiile sale procedurale în baza articolului 2 din Convenție. Pe scurt, au existat „circumstanțe speciale” care au declanșat existența legăturii jurisdicționale a Azerbaidjanului în raport cu obligațiile procedurale în baza articolului 2.

Articolul 2

(a) *Aplicabilitatea cu privire la primul reclamant* – De vreme ce primul reclamant nu a suferit vreo vătămare corporală reală, tribunalele maghiare l-au condamnat pe R.S. pentru „tentativa de omor a acestuia”. Astfel, viața lui fusese pusă într-un pericol grav și iminent. Prin urmare, articolul 2 era aplicabil.

(b) *Cu privire la obligațiile substanțiale în baza articolului 2 din Convenție în privința Azerbaidjanului*

Curtea a acordat o importanță crucială faptului că, deși membru al forțelor militare azere la acea dată, nu R.S. acționase în exercițiul obligațiilor sale de serviciu sau la ordinele superiorilor săi. Dimpotrivă, crimele au fost comise ca urmare a propriei sale decizii de a ucide, deoarece victimele armenie l-ar fi luat în derâdere și provocat.

Standardul actual în baza dreptului internațional, care deriva din articolul 11 al [Proiectului de articole](#) al Națiunilor Unite cu privire la răspunderea statelor pentru faptele internaționale ilegale („Proiectul de articole”), stabilea un prag foarte ridicat privind răspunderea statului pentru faptele care, de altfel, nu-i pot fi imputate unui stat la data comiterii lor. În contextul acestui caz, pentru a stabili cu siguranță o încălcare a articolului 2 din Convenție sub aspectul său substanțial de către statul azar, trebuia să se demonstreze în mod convingător că, prin acțiunile lor, autoritățile azere nu doar au „aprobat” și „susținut” faptele contestate, ci și au „recunoscut” în mod „clar și univoc” și „au adoptat” aceste fapte „ca fiind fapte proprii”, „recunoașterea” și „adoptarea” reprezentând condiții cumulative.

Examinând acțiunile guvernului azar în întregul lor, inclusiv decizia de a-l grația și promova pe R.S. și de a-i acorda restanțele salariale și un apartament, trebuia să se considere, fără îndoială, că Azerbaidjanul și-a demonstrat „aprobarea” și „susținerea” faptelor criminale ale lui R.S. Totuși, examinând mai detaliat caracterul și câmpul de aplicare al măsurilor contestate în contextul lor general, Curtea a conchis că nu s-a demonstrat în mod convingător că statul azar a „recunoscut” în mod „clar și univoc” și a „susținut” faptele deplorabile ale R.S. „ca fiind faptele proprii”, asumându-și astfel, în mod direct și categoric, ca atare, răspunderea pentru omorul unei victime și pentru pregătirea omorului celeilalte. Curtea a subliniat că această evaluare a fost efectuată pe baza unor standarde stringente conform normelor existente în dreptul internațional.

În esență, măsurile contestate puteau fi interpretate, mai curând, ca având scopul abordării, recunoașterii și redresării în mod public a situației personale, profesionale și financiare a lui R.S., pe care autoritățile azere le-au perceput, în mod nejustificat în opinia Curții, ca fiind consecința pretinselor proceduri penale defectuoase din Ungaria.

În cele din urmă, în cazurile în care au fost comise crime de către ofițerii de poliție care acționau în afara obligațiilor lor oficiale, statele membre ale Consiliului Europei trebuiau să stabilească standarde profesionale înalte în cadrul sistemului lor de executare și să se asigure că persoanele care activează în cadrul acestor sisteme întrunesc criteriile necesare. Puteau fi aplicate standarde similare în cazul membrilor forțelor armate. Totuși, având în vedere circumstanțele particulare ale acestei cauze, Curtea nu a fost convinsă că faptele lui R.S. comise în calitatea sa de particular puteau fi prevăzute de ofițerii săi de comandă sau puteau să le fie imputate statului azar, doar pentru că această persoană s-a întâmplat să fie agentul său. Într-adevăr, faptele contestate fuseseră abuzive în mod flagrant și departe de statutul oficial de ofițer militar al lui R.S., încât în baza faptelor cazului, cel mai grav comportament criminal al său nu putea angaja răspunderea internațională substanțială a statului. Mai mult, nimic din dosar nu sugera că procedurile din Azerbaidjan pentru recrutarea membrilor forțelor armate și monitorizarea corespunderii lor cu standardele profesionale la data la care R.S. a fost trimis în misiunea lui, inclusiv a capacității lor psihice de a servi ca militari, fuseseră inadecvate.

Concluzie: nicio încălcare (șase voturi la unu).

(c) *Cu privire la obligațiile procedurale ale Azerbaidjanului în baza articolului 2 din Convenție*

Din momentul în care Azerbaidjan și-a asumat răspunderea pentru implementarea pedepsei cu închisoarea a lui R.S. – i.e. din momentul transferului său – el trebuia să ofere un răspuns adecvat la o infracțiune care avea la bază o prejudecată pe criterii etnice. Având în vedere politica extrem de tensionată dintre cele două țări, autoritățile trebuiau să fie mai prudente, dat fiind faptul că victimele infracțiunilor în acest caz erau de origine armeană.

Curtea nu a fost convinsă de niciun argument din partea Guvernului azar privind eliberarea imediată a lui R.S. În primul rând, R.S. s-a bucurat de un proces penal în fața tribunalelor maghiare cu două grade de jurisdicție, care au pronunțat hotărâri bine-motivate. În această privință, el nu a formulat o cerere în baza

articolului 6 împotriva Ungariei în fața Curții. În orice caz, nu au existat probe suficiente care să demonstreze neremedierea vreunei omisiuni procedurale prin garanțiile procedurale sau că o asemenea omisiune a făcut procesul împotriva sa inechitabil în întregime. În al doilea rând, pretinsa istorie personală și dificultățile psihice ale lui R.S. puteau justifica cu greu eșecul autorităților azere de a executa pedeapsa pentru comiterea peste hotare a unei infracțiuni grave care a avut la bază ura etnică. Capacitățile psihice ale lui R.S. au fost evaluate cu atenție în timpul procesului său din Ungaria. Mai mult, avansarea lui într-un grad militar superior sugera în mod clar că acesta nu suferea de vreo afecțiune psihică gravă.

Pe scurt, R.S. fusese tratat ca o persoană inocentă sau care a fost condamnată pe nedrept și i-au fost acordate o serie de beneficii (restanțe salariale, un apartament, o avansare în grad) care erau lipsite de orice bază legală potrivit dreptului național. Având în vedere cele de mai sus, faptele statului azer i-au garantat efectiv impunitatea pentru crimele comise împotriva victimelor armene. Această situație nu era compatibilă cu obligațiile Azerbaidjanului în baza articolului 2 de a descuraja în mod efectiv comiterea infracțiunilor împotriva vieții persoanelor.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

(d) Obligațiile procedurale ale statului maghiar în baza articolului 2 din Convenție

Curtea a fost chemată să examineze dacă și în ce măsură un stat care transferă un deținut poate să răspundă pentru protecția drepturilor victimelor infracțiunii sau ale rudelor acestora. Autoritățile maghiare au respectat în întregime procedurile stabilite în Convenția privind transferul. În special, ele au cerut autorităților azere să precizeze procedura care va fi urmată în cazul întoarcerii lui R.S. în țara lui de origine. Deși răspunsul autorităților azere a fost incomplet și formulat în termeni generali, fapt care, la rândul său, putea să ridice suspiciuni privind modul de executare a pedepsei cu închisoarea de către R.S. și care putea să le determine la alte acțiuni, nu au fost aduse probe evidente în fața Curții care să demonstreze că autoritățile maghiare cunoșteau sau trebuiau să cunoască că R.S. va fi eliberat la întoarcerea lui în Azerbaidjan. Într-adevăr, având în vedere în mod special perioada deja executată de către R.S. într-o închisoare maghiară, Curtea nu a văzut cum organele maghiare competente puteau să întreprindă altceva decât să respecte procedura și spiritul Convenției privind transferul și să pornească de la prezumția că un alt stat membru al Consiliului Europei va acționa cu bună-credință. În consecință, autoritățile maghiare nu au eșuat să-și îndeplinească obligațiile procedurale.

Concluzie: nicio încălcare (șase voturi la unu).

Articolul 14 coroborat cu articolul 2 (Azerbaidjan):

Prin urmare, reclamantii au prezentat concluzii suficient de puternice, clare și concordante pentru un caz convingător *prima facie* că măsurile întreprinse de autoritățile azere în privința lui R.S., care au condus la impunitatea lui efectivă și împreună cu glorificarea unei crime extrem de grave care a avut la bază ura, au avut o legătură de causalitate cu etnia armeană a victimelor sale și au fost, așadar, motivate pe criterii rasiale. Guvernul azer a încercat să-și justifice acțiunile invocând aceleași motive care au fost respinse de Curte ca fiind neconvingătoare în contextul capătului de cerere al reclamantilor bazat pe aspectul procedural al articolului 2 (de mai sus). Astfel, Guvernul nu a demonstrat caracterul nejustificat al acuzației făcute de reclamantii privind existența unei discriminări.

Concluzie: încălcare (șase voturi la unu).

De asemenea, Curtea a constatat, în unanimitate, că nu a existat niciun eșec din partea Azerbaidjanului sau a Ungariei de a se conforma cu articolul 38 din Convenție.

Articolul 46: nicio indicație privind măsurile cu caracter general sau individual în privința Azerbaidjanului.

Articolul 41: niciun capăt de cerere privind prejudiciul moral suferit.

(Vezi, cu privire la articolul 2: *Makaratzis v. Grecia* [MC], [50385/99](#), 20 decembrie 2004, [Nota informativă 70](#); *Gray v. Germania*, [49278/09](#), 22 mai 2014, [Nota informativă 174](#); *Marguš v. Croația* [MC], [4455/10](#), 27 mai 2014, [Nota informativă 174](#); *Zoltai v. Ungaria și Irlanda* (dec.), [61946/12](#), 29 septembrie 2015, [Nota informativă 189](#); *Kitanovska Stanojkovic și alții v. fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, [2319/14](#), 13 octombrie 2016, [Nota informativă 200](#); *Güzelyurtlu și alții v. Cipru și Turcia* [MC], [36925/07](#), 29 ianuarie 2019, [Nota informativă 225](#). Vezi, de asemenea, cu privire la articolul 14 coroborat cu aspectul procedural al articolului 2: *Nachova și alții v.*

Bulgaria [MC], [43577/98](#) și [43579/98](#), 6 iulie 2005, [Nota informativă 77](#); *Angelova și Iliev v. Bulgaria*, [55523/00](#), 26 iulie 2007, [Nota informativă 99](#))